

tar que algú s'hi perdi si llegeix en els Proverbis del basc-francès Oihenart, S. XVII, núm. 139 «Eneco *axeca hi harzari*» = «Eneko, saisis-toi de l'ours», amb el verb *hašekatu* suletí i baix-navarrès «faire des charges de fourrage», derivat de l'adverbi *aseka* «à la recherche de fagots», format, amb la desinència adverbial *-ka*, sobre *haše* «fagot, charge, monceau», romanisme basc provinent del ll. FASCIS 'feix' (Azkue I, 86b). *Hašekatu* ben limitat dialectalment, formació recent i de tipus innovador en basc, no deu ser-hi gens antic; ni amb el caràcter d'influència auxiliar hem de pensar en una acció d'aquest localisme en l'orientació semàntica del verb català. —⁶ Les idees dels tres primers corresponen a un estadi ja ben endarrerit avui, i si se'n parla ací és per memòria i reverència de llurs noms i per la manca de recerques posteriors. Vogel (*Neukat. Studien*, 187) suposà sense cap fonament l'existència d'un substantiu *el sec en el sentit del 'sòl'. Tallgren (*NphMgn.* xx, 1919, 44) intuïa que havia de ser EXSICCARE però amb un sign. marinesc rebuscat «lever les voiles pour les sécher à l'air et au soleil», que no sols no té la més vaga comprovació sinó que només podia arribar a 'alçar' per un camí ben tortuós i improbable. Spitzer en notes juvenils lleugeres i poc informades (*Hamburg. Jahrbuch* xxxv, 1917, vi, p. 5; *NphMgn.* xxi, 1920, 21; *ASNSL* cli, 264), que rectificava ell mateix l'una amb l'altra, pensà primer a relacionar amb el cast. *sacar*, fr. ant. *sachier*, després amb el cat. ant. *jaquir*, it. *gecchire* 'deixar': com es veu, totes dues coses impossibles o greument difícils en l'aspecte fonètic, i sense base semàntica ni en els altres terrenys (el ferm establiment de l'origen germànic i història semàntica de *sacar* i de *jaquir*, que s'ha aconseguit més tard, ho mostra encara més clarament). De les reflexions de Spitzer sols conserva algun valor la seva indicació que l'entrada d'*aixecar* en el present terreny semàntic seria facilitada (com en cast. la creació de *levantar* i en italià la generalització d'*alzare*) pel buit creixent que anava deixant LEVARE en esdevenir cada cop més sinònim de 'llevar, treure, privar de'. Moll diu que l'etimologia «*EXSICCARE resulta molt possible però...» i es manté escèptic. Advertim que EXSICCARE és clàssic i no necessita asterisc. —⁷ Em parlaven de l'*əšəkādə* que hi ha en aquest paratge encara en la meua enquesta de 1960. —⁸ «Nos Petrus --- heres Cathaloniae, concedimus vobis --- quod in illa *execata* que vocatur *Execada de la Madró*, quam pro nobis tenetis in Capcirio, in termino de Regali ('Ral') et de Formiguera, nullus sit ausus piscare sine vestra propria voluntate», Alart, *Priv.*, 231. Se'n segueix parlant en bastants docs. el 1265, 1405, 1421, i amb el mateix nom propi i nom genèric, veg. *InvLC*, s. v. *eycchecata* i *execar*. Com que en el de 1265 s'usa el nom propi en la forma, un poc diferent, *eycchecatam de Ça Madre*, i això és al peu de la gran Serralada de *Madres*, no dubtarem que es tracta d'un cèltic MÀTRŌNŌM, genitiu plural de MATRONAS

'les deesses Mares de les Dèus' (en part amb accentuació llatinitzant MÀTRŌNŌM, part amb l'accent cèltic conservat). De tota manera està a la vista que aquí es tracta d'una institució local antiquíssima. Però de cap manera no és res de peculiar al Capcir, car en un doc. de 1405 es tracta de la Tet: «peschar --- exceptat ab caussinada e *execada*, en la ribera de la Thet». —⁹ L'ús hidràulic deu existir també en el llgd. de l'Alt Arieja: una rasa d'aigua s'anomena un *ešəkādú* («kleine [Wasser]graben») a la vall de Saurat. Potser una rasa de desaigüe: *Fahrholz, Wohnung und Wirtschaft Ariege*, 94. —¹⁰ Per acabar, anoto uns mots que presenten un vague eco de semblança amb el nostre, per meres paronòmies, car no hi ha via raonable que conduïxi dels uns als altres: quant al cast. ant. *enxeco* 'incomodat, treballs, molèsties', és un arabisme d'ús antic i limitat, que vaig estudiar en el DCEC II, 296, i que no ens daria base semàntica adequada, ni en general cap base per a la creació d'un verb, i de sentit tan important i allunyat; com a màxim es podria estudiar la possibilitat que vagi contribuir per contaminació a alguna de les accs. mallorquines del substantiu *aixec*; tanmateix els sentits de 'alçament, rebellió', 'coça (< que es fa alçant les anques)', 'vegada, tongada', no són difícils de comprendre partint de la idea d'alçament. L'it. *azzeccare* 'colpir, encertar amb un cop' és un longobardisme, amb una africada sibilant que solament es justifica, a Itàlia, i tampoc no convé pel sentit. En alguns textos occitans medievals es troba un *eissegar* en el sentit de 'partir per parts iguals o semblants' (PSW), que deu venir de EX-AEQUARE; això ni ens acosta al sentit del nostre *aixecar* ni explicaria que en català tingués la sorda simple *-k-* i no *-g-*, per més que s'hagi assenyalat un rar mot arag. ant. *execar* que sembla significar 'compartir, dividir' en uns estatuts moriscos de Saragossa de 1331 (Tilander, *Hom. Rubió i Lluch* I, 331ss.; *Studia Neophil.* XII, 29ss), però en aragonès la *-k-* pot representar una sorda llatina simple i en català no.

AIXEL, 'pobre d'aigua', adj. pallarès que sembla provinent del ll. EXILIS 'mesquí, esquití' i 'pobre, parlant del terreny', alterat en la vocal accentuada per influència de l'adjectiu *eixec* 'sec, esgotat (parlant d'una font)', ll. EX-SICCUS. No en conec altres dades que haver-ho sentit jo mateix a Bretut (dalt de Montcortès) el 1957: «aquest és un país molt *aixèl*» i les que dóna *AlcM* de Tremp i de Talarn: «aquell tornall és molt *aixel*», «la terra al cap de les parets [ço que sembla err. de còpia per *dels prats*] és *aixel*». Com es veu, doncs, per totes tres frases, és un adjectiu, i no pas un substantiu masculí com diu *AlcM*; i, cosa que es conjumina bé amb EXILIS, un adjectiu arcaic d'una sola terminació per al masculí i el femení. Val a dir que aquest adjectiu no sembla haver deixat descendència romànica, fora del romanès (REW). EXILIS s'aplicava a les persones i als membres del cos, sobretot amb el sentit de «maigre, grêle, petit, chetif»,